

Az Arany Bárány szálloda egy képeslapon 1930 körül (Göcseji Múzeum)

Megyeri Anna

„A szálloda az újkor igényeinek megfelel”

Mozaikok a zalaegerszegi Arany Bárány szálloda történetéből

Szállodánk elődje a város földbirtokosa, a veszprémi, majd 1777-től a szombathelyi püspök tulajdonában álló fogadó volt, mely már a 18. századi Egerszegen is fogadta az utazókat. A püspöki fogadó 1805-ben leégett, ezt követően emelték klasszicista stílusban a középrizalitos, emeletes épületet, melynek kinézetét egy korabeli, a megyei levéltárban őrzött szobaszámláról ismerjük.

Egy 1828-ban kelt periratban fennmaradt haszonbérleti szerződés szerint a piacon lévő urasági Nagy Vendégfogadót a magyar Királyi Kamara által megrendelt licitációt követően Plájer Gáspár zalaegerszegi fogadós és lakos bérelhette ki 1823-ban, azaz az „Uraság, a fentebb megnevezett és minden kívántató alkalmatoságokkal készült egy emeletű Zala Egerszegi v fogadóját” három évre kiadja. A fogadós kötelességeit így fogalmazta meg:

„oly szabadsággal bizásába engedi, hogy ott egész esztendő alatt maga

borát és pálinkáját árulhassa, ki főzhessen és vendégeket fogadhatson. Hozzá adatik zöldség termesztésére való kert és esztendőnként 24 szekér fa, melyet az Uraság Erdő bírja ki mutatása után önnön kötelességén vágatni, és hordatni fog. Tartozik ezért 1081 forintot az uraság cassájába befizetni minden perpatvar nélkül ... . Tartozik az Árendás Biliárdot tartani, a vendégeknek jó készült egészséges ételekből és italokból szolgálni, azoknak elfogadására éjjel, nappal készen lenni, a szobákat díszes szép és akár melly renden lévő uri vendégeknek el fogadására illendő házi eszközökkel meg rakva, mindenkor tsinossan és készen tartani. Kötelessége az átadandó épületeket, mint belső, mint külsőképpen mindenkor jó állapotban és tisztán tartani, azokban semmi változatosságokat vagyis újjáépítéseket az Uraság engedelmével nélkül nem tenni.

Meghagyatik az árendásnak, hogy a helybéli előljárók iránt illendő becsülettel viseltesen, minden némű czivakosát és Káromkodásokat köteles mint maga mind a személyzete által kerülni...”

A Szombathelyi Egyházmegyei Levéltárban őrzött, különféle kiadásokat, így asztalos munkákat felsoroló, 1845-ben kelt irat egy nagy termet és 14 szobát említ a szállodában.

1848-ban bizonyosan kávéház is működött benne, mert az ott történt nagy eseményről számolt be a város első honvéd önkéntese, Árvay Sándor ügyvéd: június 5-én „ebéd után Egerszegen az Aranybárány fogadó kávéházában ültünk többen, fiatal emberek, mikor egyszer zeneszó mellett Ihász Dani, Ernő ezredbeli hadnagy, kezében rövidnyelű nemzeti zászlóval betört a kávéházban, s ránk kiált: »No fiúk, hadd lássam, ki a legény a csárdában, ki mer felcsapni honvédnek?« Elmondta, hogy gróf Batthyány Lajos miniszterelnök őt a 7. honvédszászlóaljhoz főhadnagynak kinevezte, s megbízta, kezdje meg a toborzást. ... Mi jelenváltak természetesen azonnal felcsapunk. Mintegy hatan voltunk s azonnal Ihász Danival cigányzene mellett a várost megjártuk toborozva, estvére kelve már közel harmincan voltunk honvédek.” Az ominózus toborzó jegyzéket a Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára őrzi.

1874 januárjában a törvényszékért harcoló Nagykanizsa egyik sajtóorgánuma, a Zalai Közlöny számos kifogást emelt a községi státuszban lévő városunkkal szemben, megcáfolva Egerszeg előnyét a kereskedelem, a hitelélet, az oktatás terén. „Ha az a kérdés, hogy Kanizsán legyen-e törvényszék vagy Zala-Egerszegen? Akkor Zala-Egerszegnek adassék előny?... , hol közlekedés nincs, vagy ami a másfél órányira fekvő Szent-Iván vasút-állomástól életveszéllyel van, csak a nagy böjt folytatása, hogy csak két rozzant szálloda van, és a nagy közgyűlés idején 1/10 részben összegyűlt vármegye nem kaphat bennök helyet, hova a közönség csak végszükségben menekszik, hogy imádkozhassék a kiszabadulásra.” Bár Zalaegerszeg képviselői válaszukban megfogalmazták, hogy nagyobb városokban sincs annyi szállás, hogy a megyegyűléshez hasonló, alkalmi csődületek idején mindenkit el tudjanak helyezni, mégis belátták, hogy szükséges egy új szálloda építése.

Bár 1890. augusztus elején még a régi szálloda bérbeadását hirdették meg, a képviselőtestület az évben döntött arról, hogy a szállodát 1891-92-ben „a mai kor igényeinek megfelelően” átépítteti, de az építkezés idejére is bérbe adják évi 2000 forintért. Egy hirdetményben bemutatták a régi épületet, melyben akkor három ivószoba, egy nagyterem, nyolc szállószoba, pince, udvarán istálló volt, és a vendéglősnek két szoba állott rendelkezésére. Ha-inczmann Sámuel szombathelyi lakosnak, korábbi soproni vendéglősnek adták bérbe, aki ígérete szerint „igyekszik fog az „Arany Bárány» vendéglő eddigi elismert jó hírnevét – a kitűnő konyhát és jó italokat illetőleg továbbra fenntartani.”

1890 elején írták ki a pályázatot a szálloda tervezésére. A beérkezett pályaműveket a Magyar Mérnök és Építész Egylet tagjai bírálták felül, Balázs Ernő és Lechner Ödön műépítészek, valamint Kommer József építész. A bíráló bizottság megállapította, hogy a kiírt program követelményeinek csupán két mű felel meg, azonban az egyik pályázó sem érdemel első díjat. Így második díjjal jutalmazták a „Fekete körben kettős nyíl” jelégű tervet, megállapítva, hogy a terv további kidolgozásával tökéletes mű születhet. A jelige a kitűnő fővárosi építészek, Zuschmann János és Györgyi Géza nevét takarta. A bővebb értékelés így hang-

A reformkori épület egy szobaszámlán, 1860-as évek (Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára)

zott: „A szorgalmasan és szépen kidolgozott, teljes számban meglevő rajzlapok ügyes kézre vallanak. Homlokzata egyszerű, szép, bár nem vendéglői jellegű; inkább bérházszerű. A saroktorony ormai száraz és merev kiképzésűek. A tér felőli homlokzat nem sikerült. Ugyanis egyenlő emelet magasságú két házat mutat. ... Alaprajza csak lényeges módosításokkal használható. Előcsarnok úgy a földszinten, mint az első emeleten hiányzik. Főlépcsője az áthajtótól távol esik.” Kifogásolták, hogy a tervező nem gondoskodott poggyászsobáról, a mellékhelyiségek elhelyezése sem volt megfelelő. Javasolták a főlépcső előtt elvonuló folyosó kiszélesítését, és hiányolták a színészek öltözőit is.

A képviselőtestület 1890. december 31-i döntésének értelmében „Az Arany Bányagyvendéglő újra építésére vonatkozó részletterveket Morandini Román nagykanizsai építész készítette”, amiről az építő bizottság elismerően nyilatkozott. A megyei levéltár őrzi az építéssel kapcsolatos iratok egy részét, így az „Előmérlet és költségvetés 1892. május hóban” címmel megfogalmazott végleges tervezetet. A nyertes pályamű kartonra ragasztott homlokzati és metszetrajza a Göcseji Múzeumba került.

Sajnos a szálló csak nem épült fel a tervezett időre. Az 1892 júliusában tartott városi közgyűlésen magyarázatot adtak a késlekedés okára: az e célra felvett 80 000 forintot a város egyéb építkezéseire kellett költeni. Elhatározták azonban, hogy a pesti magyar kereskedelmi banktól 105 000 forint kölcsönt vesznek fel 50 évre. Egyúttal az építési terveket kiadták Brenner szombathelyi építésznek a részletes költségvetés elkészítésére. 1892 júliusában Heiczmann Samu bérlő Skulbics Imre közjegyző útján a szerződés felbontását kezdeményezte. Arra hivatkozott, hogy a város meg sem kezdte az építkezést, azaz átadási kötelezettségének nem tett eleget. Ezért az akkor rozzant, már úgyszólván használhatatlan, és a közvélemény szerint majdnem életveszélyes épületet elhagyja, üzletével felhagy. Persze mikor elkészült az új szálloda, ismét jelentkezett, hogy őt, mint régi bérlőt illeti meg a bérlés előjoga.

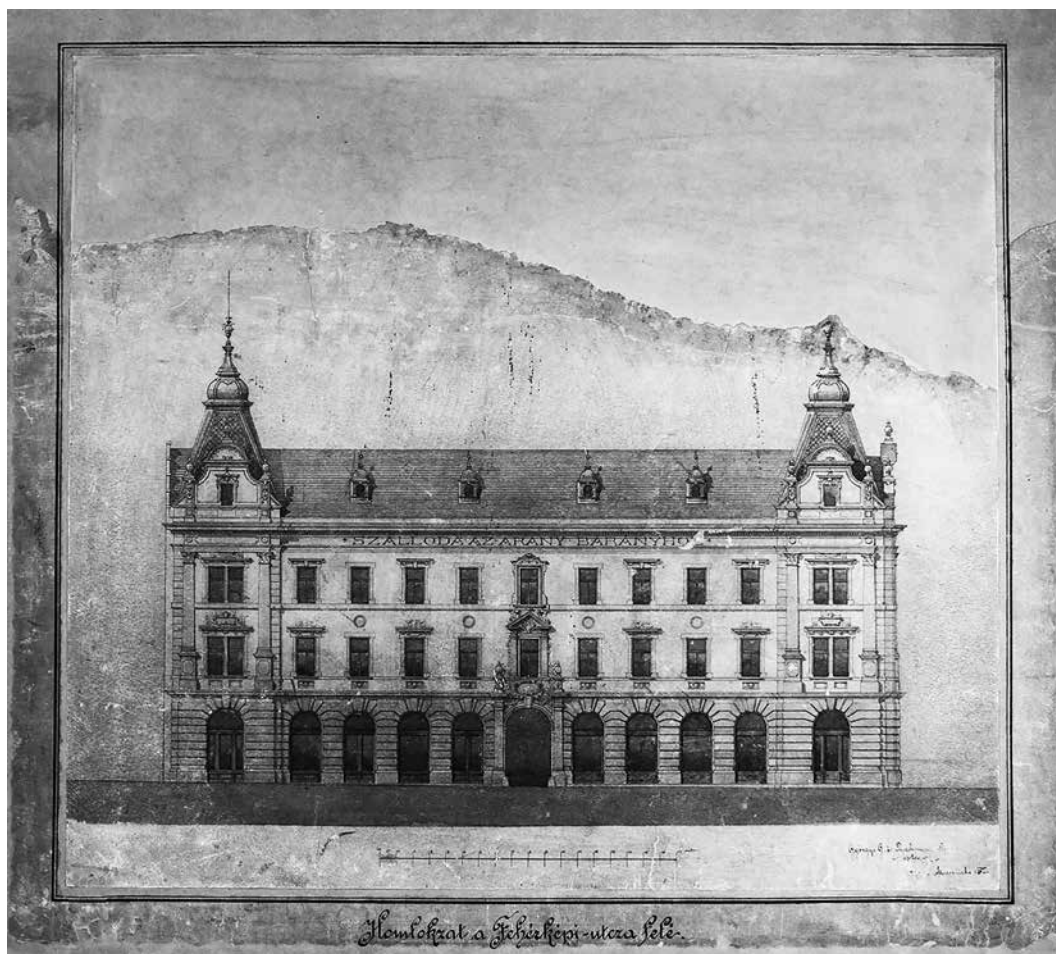
Az 1893–1894-ben zajló kivitelezési munkálatokat is Morandini Román építési vállalkozó nyerte el, aki a zürichi Polytechnikumban végzett mérnök unokaöccsét, Morandini Tamást is maga mellé vette munkatársaként. A helyi kritikusok nemcsak a nagykanizsai építész jó és csinos kivitelű rajzaival, hanem a nagy- és

kisteremnek Klosovszky Ernő helybeli festő által készített plafonfestési terveivel is elégedettek voltak. A városi középítészeti bizottság 1894. október 2-án elhatározta, hogy a vendéglő új épületének átvételéhez szakértőül a kitűnő, Bécsben tanult Rauscher Miksa szombathelyi építészeti kéri fel. Megbízta benne, mint az új megyeháza (a mai levéltár épületének) tervezőjében.

1894 decemberében megnyílt a szálloda, a bérlet lehetőségét Fridrich Vilmos munkácsi lakos nyerte el. Földszintjére kávéház, étterem, polgári étkező, nyári étkező, az ezekhez tartozó mellékhelyiségek kerültek, egy amerikai jégverem, egy 40 lóállásos istálló és kocsiszín szolgált a vendéglátást. Emeletén öt udvari és három utcai vendégszoba mellett kaszinói helyiségeket rendeztek be. A domborművekkel, vakolatdíszekkel ékes nagyterme a második emelet magasságáig nyúlt, karzatokkal és

páholyokkal, mellékhelyiségekkel, központi fűtéssel. A tető megemelésével tagolhatták a korábban kritizált homlokzati képet. Második emeletére került öt udvari, tizenegy utcai vendégszoba, a vendéglős lakása. A fűtésről 32 cserépkályha gondoskodott.

Az épület sarokrészét és az akkori Vármegyeház (ma Széchenyi) téri homlokzatát kisebb tornyok díszítik. A tornyok alatti falfelület látványát a két felső szintet összefogó korinthoszi oszlopfővel gazdagított pilaszterek, az ablakok körüli ornamensek teszik mozgalmassá. Az eklektikus stílusú szálloda a város egyik legmutatósabb épülete lett, az utcafronti üzletek is jelentős jövedelmet hoztak. A bérlők időnként változtak, így 1899 év végén az egyik új bérlő Vágó János nyomdász lett, de bérelt itt helyiséget fogász, bank, vendégeket fogadott a Gyarmati kereskedés.

A szálloda épületének homlokzati tervrajza, 1890 (Göcseji Múzeum)

Schakespeare világhírű tragédiája.

Folyó szám 3. **Zalaegerszegi színház** Bérlet 3 szám.

AZ ARANY-BÁRÁNY SZÁLLODA NAGYTERMÉBEN.

Ma szerdán, 1901. június hó 5-én szünre kerül:

ROMEO ÉS JULIA.

Tragédia 6 felvonásban. Írta: Shakespeare. Fordította: Szász Károly. Rendező: M. Ságoly Zsigmond.

Személyek:

Kovács József	M. Ságoly	Sáncsók
Világosi János	Kovács Arnold	Gergely
Kovács	Kovács	Gerőczy
...	...	...

Kezdeté pont 8 órakor.

Helyárak: Oldalsók 2 kor. 40 fl. — Közsök 2 kor. — I. rendű zártszek 1 kor. 60 fl. — II. rendű zártszek 1 kor. 20 fl. — Földszinti állóhely 80 fl. — Deák-, katonai- és gyarmati 60 fl. — Kiszármazók 60 fl. — Oldal karati állóhely 40 fl.

Jegyek előre válthatók d. e. 9-12, d. u. 3-5 óráig a pénztárnál. Esti pénztárnyitás 7 órakor.

A már egyszer megváltott jegyek vissza nem vételnek.

Színházi létszámok 60 fl. használati-díj mellett kaphatók a ruhatárnál.

A nőbűntörvény a hölgyek kalap nélkül meglátogatásának megjelenni. — Feltöltés, páncsa és esernyő szintén megengedő. — A ruhatárban feltöltés 20 fl., kintapokért, esernyőkért 10 fl. fizetendő.

Holnap este 8 órakor 1901. évi június hó 6-án két előadás

Pumpáczius vagabundus és a 3 jómadar.	Paraszti becsület.
--	---------------------------

Pipsz a híres nősziabó.

Ezen 8 órákor rendezés helyaráttal. Ezen 8 órákor rendezés helyaráttal.

Ezen 8 órákor rendezés helyaráttal. Ezen 8 órákor rendezés helyaráttal.

Színházi előadás
plakátja,
1901
(Göcseji Múzeum)

A küllemében pompás, a kor magas színvonalán álló 30 szobás szálloda lassan átvette a társasági eseményeket a közeli – ma Kazinczy II. számú épület – Korona szállodától. Nagytermében színtársulatok és egyleti amatőr társulatok léptek fel, jótékonyági esteket, bálokat, esküvői vacsorákat tartottak, képzőművészeti kiállításokat rendeztek. Így 1912. március 21-én a Magyar Paizs tudósított Sass Ferenc festőművész és neje, Brunner Erzsébet, valamint Faragó Márton tárlatáról, akik korábban Münchenben mutatkoztak be.

Bár az előkelőségeknek tartalmas szórakozást, a társasági élet lehetőségét nyújtó kaszinó 1894-ben birtokba vette a számára nyitott helyiségeket, később mégis visszaköltözött a Korona szállodába. Erre magyarázatul szolgálhat egy, az iparosok bálján 1904-ben elhangzott vidám kuplé, amit Balaton Sándor, az iparos ifjak egyletének alelnöke adott elő: „Nemrég épült városunkban / Egy nagy modern szálloda, / Hol megférnének kényelemmel, / De nem mehetünk el oda, / A táncsterem oly drága ott, / Mit kasszánk meg nem bírhat / »Koronában« pedig Náczi, Bármit

kérjünk, ő megad.” Mintegy 71 hölgy várta akkor táncosait az Arany Bárányban, a Korona nagyterme ezúttal mégis kicsinek bizonyult.

1903. november 9-én a Bárányban tartott mozgófénykép bemutatót a székelyföldi tudományos színház. Az Orleansi szűz történetét tűzték műsorra, ahogy Párizsban is látható volt, apró humoros darabokat, valamint az Amerikából elterjedt „kékvők”, azaz cake-walk táncot, amit eredetileg az amerikai fekete zenészek által játszott ragtime-hoz hasonló zenére táncoltak.

1904-ben Tosch Károly győri vendéglős bérelte ki a Bárányt 10 évre. Kérésére a város költségvetésébe javítási munkákat terveztek be, ugyanis többször hangzott el jogos kritika az épülettel kapcsolatban. Az egyikük szerint: a „palotában, melyben bál és színház szokott tartatni, télen halálra hűl az ember, mert nincs egyetlen szellőztetője. Talán két forintba kerül egy ilyen szellőztető – és csudálatos, hogy a városi atyák közül nem akad ember, aki indítványozná – a villanyvilágítás bevezetése előtt – ezt a kis szellőztetőt.”

1907-ben hangulatos beszámoló jelent meg az Irodalmi és Művészeti Kör Rákóczi estélyéről. Az újságíró szabadkozott, hogy ő ugyan nem szokott ilyesmit írni, de a pompás esemény miatt most ezt mégis megteszi: „Január 26-án ünnepi díszbe öltözött a Bárány vendéglő nagy terme. Este 8 órakor csordultig tele volt közönséggel. Művészeti előadásoknak a sora és táncmultság volt kitűzve erre a napra. 8 óra után néhány percczel érkezett Gróf Batthyány Pál főispánnak a családja, vendégeivel együtt, kik közül elsőnek a főispán napát vezette a rendező, özv. Pallini Inkey Kálmánét, aki fekete selyem alapon csillámhímzéssel borított fekete tüllruhában volt, fekete flitter huzattal, a gömbölyűen kivágott derékon drága ékszerekkel ...; utána Gróf Batthyány főispánné – Inkey Valéria, ruházata káprázatos, megjelenése fejedelmi, magatartása szerény – égszínkéék selyem uszályruha (mouseeline de soie) a derék decolletált s gazdagon díszített ezüst csillámmal, – ugyanilyen remek ornamentikájú csillámhímzés borítja az egész aljat is, a derék lecsatolására három helyen nagy briliáns csillag; harmonikusan hozzáillő a fejedelmi briliáns diadém, mely egma-

gában egy pár tizezeret érhet, s az igaz gyöngyökből és briliánsokból való nyakék; ... A harmadik rendező Odeschalchi Amália hercegnőnek nyújtotta a karját. A legbájosabb leányruhában volt, szintén kivágott nyakkal. Halvány rózsaszín selyem-alapra borul lehelletszerűleg az alig halvány zöld gase felsőruha.....[amit rózsák és szalagok díszítettek.] Antik családi ékszert visel. Batthyány Vilma grófnő, a főispán leánytestvére, créme pongis ruhában kevesebb ezüst csillámhímzéssel.”

A főispánék társaságában láthatták az első padokban Bosnyák Gézát, dr. Degré Miklós családját, a dr. Hány, Trsztyánszky s Udvardy családokat. A páholyokban ültek többek között a báró Solymossy, a Boschán és a Tivolt család tagjai.

Búcsút véve a neves famíliák nagyszerű ünnepségétől, említsük meg, hogy a számos tisztséget viselő Batthyány Pál zalacsányi földbirtokos ideiglenes lakást tartott a Bárányban, itt született végrendelete is Skublics Imre közjegyző közreműködésével 1918-ban.

1908. november végén ismét „mozgófénykép” estélyekről számolt be a Magyar Paizs, a vállalkozó, aki szervezte, Váradi Géza, az Arany Bárány egykori főpincére. A vetítések nagy sikert arattak, mert képei tiszták voltak, és érdekes történeteket mutattak be.

1909-ben Tosch Károly vendéglős végül a saját

költéségen alakította át az összes helyiséget. Eladott ekkor néhány feleslegessé vált holmit: így a „Seifert-féle billiárd” asztalokat, szalon tükröket, márvány asztalokat, kávéházi kasszát, csillárokat stb. A domborműves nagytermet egészen átfestette, „az összes ablakot mintegy arasznyi széles matracokkal fedette be, ezeket ízléses szőnyegekkel borította, hogy védjenek a huzat ellen, de a terem szépségének emelésére is szolgáltak.” Két kisebb kályhát is kicserélt hatalmas, szénnel fűthető, akkor korszerűnek számító öntöttvas, ún. Meidinger típusú kályhákra, és az összes bejáratot szélfogókkal látta el. A következő estélyen már a renovált, és teljes szépségében érvényesülő nagyterem fogadta a közönséget.

1909 végén, bizonyára a felújításnak és a vendéglős ajánlatának köszönhetően a zalaegerszegi kaszinó úgy döntött, hogy székhelyét a Koronából visszahelyezi az Arany Bárányba.

1911-ben, a Zalavármegyei Almanachban Tosch Károly így reklámozta szállodáját: „Zalavármegye legelsőrendű és legszebb szállodája, teljesen újonnan rézbútorral berendezve, elegáns étterem, fényes kávéház, telefon, villamos világítás minden helyiségében. Omnibusz-kocsi minden vonathoz. Kitűnő konyha. Legjobb italok. Mérsékelt árak! Figyelmes kiszolgálás!”

A város közgyűlése az első világháború idején úgy

Farkasovszky Terike tánc-tanárnő kis tanítványaival egy koszorúcska alkalmával 1930 körül (Göcseji Múzeum)

döntött, hogy megszabadul a szállodától, mert nem volt pénze renováltatni. Szép Ferenc, a szálloda új tulajdonosának özvegye később így mesélt a családról: „a férjem, mielőtt ide költöztünk volna, Vasváron volt gazdálkodó. Métnekpusztán, Szentgyörgyvölgy határában 1000 holdas birtoka volt. Azt mind eladta, hogy megvegyük a Barányt. A férjem nem szerette sem a pénzt, sem az aranyat, csak a földet. A földet a szüleitől örökölte, itt is vett neki az apja hegyet [valójában egy területet], a Gógánhegyen. Fákkaal telepítette be.” 1919-ben vásárolták meg az Arany Barányt a berendezéssel együtt, árverésen. A művészei hajlamú asszony 19 esztendő volt, amikor ide kerültek. Amikor átvették az üzletet, 25 fő személyzetük volt. Később a jómódú szállodás a vármegyei bank igazgatóság tagja is volt.

1922-ben két termet bérelt tőle a kaszinó, és egyet a kereskedelmi kör. Egy akkoriban tartott tűzrendészeti vizsgálat megállapította, hogy a nagyterem nem felel meg a tűzvédelmi követelményeknek, az alaprajz ábráját is mellékelte a rendőrkapitányság a menekülési útvonalakkal. Átalakításokat javasolt, pl. tapétaajtók beépítését a nagyterembe, és a korábban is szűknek ítélt folyosó kiszélesítését, aminek köszönhetően a sötét folyosó szélesebbé, világosabbá válna, ahova a közönség tűzvész esetén gyülekezhetne. Azonban a főispán úrral tartott helyszíni szemlén megállapították, hogy a vázlat szerinti átalakítás nem vihető keresztül az épület rendeltetésének feloldozása nélkül, így maradt minden a régiben.

Egy szintén 1922-ből származó szobaszámola tanúsága szerint a szálloda szobáit az országos vásárok és egyéb rendkívüli alkalmakkor 50 százalékkal drágábban adták ki. Azt is megtudhatta a vendég, hogy a pincérnek egyszer, a szobaleánynak kétszer, a szolgának, azaz „Lohndienernek” háromszor kellett csengetni.

A két világháború között évente, általában karácsony táján rendezték meg az iparosok és tanítványaik kiállítását. 1923-ban az Ipartestület az alábbi felhívást adta közre: „A zalaegerszegi Ipartestület méltóságos gróf Batthyány Pálné szül. Palini Inkey Valéria és Czobor Mátyás polgármester védnöksége alatt folyó évi december 8-tól 18-ig az Arany Barány szálloda emeleti termeiben karácsonyi vásárral kapcsolatos ipari kiállítást rendez. A város iparosainak hölgyei játékszereket, az iparosok és segédek versenyen kívül kiállítási tárgyakat, az iparos tanulók pedig kötelező kézművet készítenek a kiállításra.” A

befolyt jövedelmet az elaggott iparosokat segítő alap javára fordították.

Az 1940-es évek elején Szép Ferenc megszüntette a szállodát, csak a vendéglő működött tovább rövid ideig. Majd egy epizód: az Arany Barány szállót 1941. október 18-án tervezte megnyitni új bérlője, Unger Károly, a keszthelyi Hungária bérlője, aki tíz évre évi 8000 pengőért vette azt bérbe. A második emeleten 30 szobáról, a földszinten 120-nál több személy befogadására alkalmas étteremről és borozóról számolt be a sajtó. 1942 tavaszán azonban ismét arról tudósítanak, hogy a szálloda megszűnt.

1943-ban Zalaegerszegen már egy szálloda sem működött, új szálló építését is tervezték. Abban az évben a 34. honvéd kiegészítő parancsnokság helyiségeit rendezték be szobáiban, üzletek, irodák voltak az Arany Barány épületében.

Majd az 1950-es évek elején természetesen állami kezelésbe került a szálloda, Szépnének megengedték, hogy egy kis udvari melléképületbe költözhessen, ahová valahogy beprézelte a szálloda egyik hatalmas, aranyozott keretbe foglalt tükrét is.

A Zalaegerszeg központjában álló patinás szálloda az évtizedek során változó köntösben, felújítva, kibővítve nemcsak az átutazókat, hanem a benne tartott számos rendezvényel, kitűnő éttermével a város lakóit is szolgálta, s fogadja napjainkban is.

Irodalom:

Béres Katalin: Kulturális élet Zalaegerszeg, 1920-1945. Zalaegerszeg, 2015.

Megyeri Anna: A földre építetek, az égben bízom. A Morandini építészcsalád története. Zalaegerszeg, 2010

Molnár András: A 7. honvédszászlóalj zalai önkéntesei. Adalékok az első honvédszászlóalj társadalmi összetételéhez. In: Hadtörténelmi Közlemények 1987. 34. évf. 4. sz. 753-760. p

Források:

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára. IV. 17. Séllyey Elek előtti perek F3. N.28. ; VII.157. Skublics Imre közjegyző iratai,

Zala Megyei Almanach 1911., A Magyar Paizs, a Zala megyei Ujság, a Zalavármegye korabeli tudósításai